

**SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA**  
**Pf.II.21.559/2016/5. szám**

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a dr. Ádám Sándor ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2016. október 4. napján kelt 1.P.22.465/2015/15. számú ítélete ellen a felperes részéről 16. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

**í t é l e t e t:**

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit **részben**, az alábbiak szerint **megváltoztatja**.

A felperes és a **(alperes jogelődje)** Zrt. között 2007. május hónap 7. napján létrejött **(kölcsönszerződés száma)** számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánítja akként, hogy az induló ügyleti kamat éves értékét 17,65 %-ban határozza meg.

A felperes által az alperesnek fizetendő elsőfokú perköltség összegét 150 000 (százötvenezer) Ft-ra leszállítja.

A felperes által az államnak fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 193 230 (százkilencvenháromezer-kettőszázharminc) Ft-ra leszállítja, és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az államnak az állami adóhatóság felhívására 48 308 (negyvennyolcezer-háromszáznyolc) Ft elsőfokú eljárási illetéket.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 6350 (hatezer-háromszázötven) Ft másodfokú perköltséget, valamint a Magyar Államnak az állami adóhatóság felhívására 15 000 (tizenötezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

**I n d o k o l á s**

Az alperes jogelődje, a **(alperes jogelődje)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) és a felperes 2007. május hó 7. napján **(kölcsönszerződés száma)** számmal jelölt deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással, amely alapján az alperes 2 851 200 Ft kölcsönt folyósított a felperesnek egy Audi típusú gépjármű megvásárlása céljából. Az egyedi kölcsönszerződésben a felek a mértékadó devizanemet svájci frankban, a teljes hiteldíjmutatót 22,93 %-ban határozták meg. Rögzítették továbbá a havi törlesztőrészek összegét (58 112 Ft), a törlesztőrészek számát (84) és az összes törlesztőrészlet összegét (4 881 408 Ft). A kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II. (árfolyamváltozás)) elszámolásának módjaként az ún. normál devizakonstrukcióban állapodtak meg. A kölcsönszerződés részét képezte az alperesnél érvényben levő gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzat (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az alábbi - a jelen jogvita elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

- **I.6.:** „Normál deviza konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevő a kamatváltozás I. és II-t a Kölcsönbeadó Hirdetménye szerint köteles megfizetni.”
  - **I.17.:** „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”
  - **I.22.:** „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam”
  - **I.23.:** „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”
  - **I.24.:** „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötté napján”
  - **I. 25.:** „Kamatváltozás:
- b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás):** a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:
- Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam / mértékadó árfolyam) - 1).
- **IV.4.:** „A hitelező jogosult a folyósított kölcsön összege után kamatot felszámítani. E szerződési pont tartalmazza a kamatszámítás képletét.
  - **V.6.:** „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés devizaalapú szerződés, amely esetében a kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetén a mindenkor intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euró keresztárfolyamának változása.”
  - **XI.4. pont:** „Rendkívüli árfolyam esemény bekövetkezte esetén a Hitelező jogosult az esedékessé vált törlesztő részletekre jutó kamatváltozás II-t, a rendkívüli árfolyamesemény bekövetkeztét követően a kölcsönszerződés futamidejének lejártát megelőzően kiterhelni.”.

Az alperes a 2014. évi XL. tv. (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti elszámolást elkészítette, abban az ügyleti kamatlábat 17,65 %-ban tüntette fel. Az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperes többször módosított keresetében - a kölcsönszerződés érvénytelenségére alapítottn - kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 4 025 649 Ft megfizetésére. Keresetének indokolása szerint a szerződés nem tartalmazza a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi XCII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjában foglalt tartalmi elemeket, azaz az ügyleti kamat éves százalékos értékét és a teljes hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett költségek meghatározását és összegét. Állította, hogy az alperes olyan költségeket (árfolyamrés, szerződéskezelési díj, ügyviteli költség) is figyelembe vett a THM meghatározásakor, amelyek felszámítására nem jogosult, illetve amelyeket a szerződés nem tartalmaz. Kiemelte, miután az ügyleti kamatláb nem került feltüntetésre a szerződésben, továbbá mert az a szerződés adatai alapján sem számítható ki, az Üsz. I.18.c. pontja alapján referencia kamat megfizetésére köteles. Állította, hogy a kamat mértéke tekintetében a DH2 tv. szerinti elszámolás adatai nem vehetők figyelembe, az ugyanis nem tartalmazza az induló kamatlábat és azokat az adatokat, amelyek alapján a kamat

mértéke kiszámítható, így az nem konvalidálódhatott, és emiatt a THM százalékos mértéke sem meghatározott. Álláspontja szerint árfolyam-különbözet fizetési kötelezettség nem terheli, az árfolyamkockázatról ugyanis nem kapott tájékoztatást, ezért az egyedi szerződés és az Üsz. általa megjelölt rendelkezései érvénytelenek. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként kérte a szerződés hatályossá nyilvánítását. Számítása szerint az eddigi teljesítését figyelembe véve a kölcsön tőkeösszegével és annak az Üsz.I.18.c. pontja szerinti LIBOR kamatával számolva 4 025 649 Ft túlfizetése keletkezett.

Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Vitatta, hogy a szerződés bármely - a felperes által felhozott - okból érvénytelen lenne. Hangsúlyozta, a felek a kölcsönszerződés valamennyi lényeges tartalmi elemében megállapodtak. Azt nem vitatta, hogy az ügyleti kamat éves százalékos értéke a szerződésben nem került meghatározásra, álláspontja szerint azonban ez a szerződés adatai és rendelkezései alapján kiszámítható, ugyanis az összes törlesztőrészlet összegéből kivonva a kölcsön összegét, a különbözet adja az összes kamatot, ebből pedig kiszámítható az induló ügyleti kamata százalékos értéke, amit 17,65 %-ban jelölt meg. Kérte ennek a kamatmértéknek a meghatározásával az érvénytelenségi okot kiküszöbölni, és ekként a szerződést érvényessé nyilvánítani. Hangsúlyozta, a szerződés tartalmazza a THM százalékban kifejezett mértékét, és maradéktalanul megfelel az annak meghatározására vonatkozó rendeletnek. Kiemelte, deviza alapú szerződést kötött a felperessel, ami árfolyamkockázattal jár, erről a felperes az Üsz.V.6. pontjában részletes tájékoztatást kapott, így tudnia kellett, hogy az teljes egészében őt terheli, és hogy annak nincs felső határa.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 200 000 Ft perköltséget, míg az államnak külön felhívásra 241 600 Ft eljárási illetéket. Határozatának indokolásában megállapította, hogy a peres felek között a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 523. § (1) és (2) bekezdése szerint bankkölcsönszerződés jött létre, amelyre a Hpt. rendelkezései is alkalmazandók. Hangsúlyozta, az alperes elismerte, hogy a szerződés nem tartalmazza a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja szerinti ügyleti kamat éves százalékos értékét, amely a szerződés érvénytelenségét eredményezi, ennek jogkövetkezményét azonban a jogalkotó rendezte a DH2 tv-ben írt és az ennek felhatalmazása alapján kiadott MNB rendeletek szerint az ún. törvényi elszámolás szabályainak megalkotásával, az elszámolásnak ugyanis tartalmaznia kell az induló ügyleti kamat százalékos értékét. Kiemelte, a fogyasztó az elszámolás felülvizsgálatát a DH2 tv. 18-28. §-aiban meghatározott módon, határidőn belül és eljárások keretében vitathatta. Ha ezzel a lehetőséggel nem élt, vagy ha a kifogása jogerősen elbírálásra került, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, amelynek eredménye polgári perben a továbbiakban nem vitatható. Az ebből levont következtetése szerint az induló kamatláb ily módon történő meghatározásával, illetve az elszámolás felülvizsgálttá válásával az érvénytelenség oka elhárult, a szerződés érvényessé vált, konvalidálódott (1/2010. (I.28.) PK vélemény 5. pont). Kifejtette, miután a felülvizsgált elszámolásra az érvényessé vált szerződési tartalomnak megfelelően került sor, az érvénytelenség anyagi jogi jogkövetkezményeinek a levonása teljes körűen - tovább már nem vitatható módon - megtörtént, ezért a felperesnek már nincs védelemre szoruló anyagi joga, így keresetességi joga.

Megállapította, hogy a THM éves százalékos mértéke a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően került meghatározásra.

Alapvetően ítélte a felperesnek azt a hivatkozását is, miszerint a szerződés az árfolyamkockázattal kapcsolatos alperesi tájékoztatás hiánya miatt érvénytelen. Kiemelte, bár külön „kockázattelátérő nyilatkozat” nem készült, a szerződés és az annak részét képező üzletszabályzat rendelkezéseinek, köztük a normál devizakonstrukció szabályainak tartalma alapján gondos átolvasás, megfelelő értelmezés mellett egyértelműen meg lehetett állapítani, hogy a kölcsönszerződés

árfolyamkockázattal jár, amely kizárólag a felperest terheli. Álláspontja szerint az Üsz. árfolyamkockázat viselésére vonatkozó rendelkezése átlátható, érthető, ezáltal nem tisztességtelen.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes élt fellebbezéssel, amelyben annak megváltoztatásával a teljes szerződés érvénytelenségére alapítottan az alperest 100 000 Ft megfizetésére kérte kötelezni. Hivatkozott arra, hogy a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjában írt tartalmi elemek hiányában érvénytelen, ezen felül érvénytelen az Üsz.V.6. pontja, amelyre tekintettel öt árfolyamkülönbözet fizetési kötelezettség nem terhelheti. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés hatályossá nyilvánítását kérte azzal, hogy a tőkén felül kizárólag annak jegybanki alapkamatával tartozik.

Fellebbezésének indokai szerint a szerződés kamat feltüntetésének hiánya miatti érvénytelensége nem orvosolható a kamat utólagos meghatározásával, mert a kamat mértékében nem állapodtak meg az alperessel, és az a szerződés adatai és rendelkezései alapján sem számítható ki. Állította, az induló ügyleti kamatot a törvényi elszámolás nem tartalmazta, azt csupán a jogorvoslati eljárás keretében megküldött részletes elszámolás rögzíti, ennél fogva téves az az ítéleti megállapítás, hogy az ügyleti kamat mértéke a törvény erejénél fogva konvalidálódott. Álláspontja szerint a DH2 tv. szerinti eljárásban csupán a DH1 tv. 3. § és 4. §-ában meghatározott érvénytelenségi okok fennállta miatt keletkezett túlfizetést vitathatta, az ügyleti kamat mértékét azonban nem. Érvelése szerint, ha a bíróság a törvényi elszámolás rendelkezéseit tartotta elfogadhatónak, a pert meg kellett volna szüntetnie, nem pedig ítélettel dönteni a kereset elutasításáról, miután a kereset a törvényi elszámolás adatainak nem felelt meg. Álláspontja szerint ellentmondásos, homályos az ítélet indokolása, mert nem lehet abból megállapítani, az elsőfokú bíróság a mellett foglalt-e állást, hogy az Üsz. IV.4. pontja alapján kiszámítható az ügyleti kamat százalékos mértéke, vagy a szerződés a DH2 tv. alapján konvalidálódott, illetve hogy a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában írt okból a szerződés teljesen, vagy részlegesen érvénytelen, továbbá, hogy ezt az érvénytelenségi okot az elsőfokú bíróság küszöbölte-e ki, vagy a DH2 tv. alapján elkészített törvényi elszámolás. Hivatkozása szerint az ügyleti kamat megállapításának hiánya miatt a szerződés az 1959-es Ptk. 217. és 218. §-ai alapján is érvénytelen.

Kifejtette, mivel a szerződésben a kamat nem került meghatározásra, tekintettel továbbá az egyes költségekkel (árfolyamrész, szerződéskezelési díj) kapcsolatos szerződési feltételek érvénytelenségére, nem lehet érvényes a szerződés THM-re vonatkozó rendelkezése sem. Véleménye szerint a fentiekből adódóan a szerződés nem tekinthető deviza alapú szerződésnek.

Kifogásolta továbbá, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy - az 58/2004. (XII.17.) MNB., valamint a 16/2015. (VI.4.) MNB rendeletben foglaltakra is tekintettel - a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjának megkerülésére irányul.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az ügylet árfolyamkockázatáról nem kapott megfelelő tájékoztatást. Hangsúlyozta, az árfolyamváltozásról, annak tartalmáról a szerződéskötést megelőzően kell a fogyasztót tájékoztatni, ennek alátámasztásaként hivatkozott a 2008/48. sz. EK irányelv rendelkezéseire, a Kúria 2/2014. és 6/2013. számú PJE határozatára, valamint a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglaltakra.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult, fenntartotta az általa az elsőfokú eljárás során kifejtett jogi indokait. Kérte a perrel érintett kölcsönszerződés érvényessé nyilvánítását, az induló ügyleti kamat éves értékének meghatározásával, amelyet a felülvizsgált elszámolás adatai alapján kért meghatározni.

A fellebbezés **alaptalan.**

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes által felhozott - a fellebbezés tárgyát is képező - okok közül kizárólag az ügyleti kamat éves százalékos értéke szerződésben való rögzítésének hiánya miatt állapítható meg a szerződés érvénytelensége. Nem ért ugyanakkor egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének levonását érintően a felperes nem rendelkezik keresetőségi joggal. E körben, valamint a fellebbezésben és az alperes fellebbezési ellenkérelmében foglaltakra figyelemmel az alábbiakat kívánja kiemelni.

#### **A Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjába ütközés**

Az ítéletábra egyetért az elsőfokú bíróságnak azzal az álláspontjával, hogy a szerződés megfelel a hivatkozott jogszabályi rendelkezésben támasztott követelményeknek: feltünteti az éves százalékban kifejezett teljes hiteldíjmutatót, a szerződés, valamint az annak részét képező üzletszabályzat és hirdetmény pedig - ahogyan azt az elsőfokú bíróság helyesen megállapította - rögzíti a hiteldíjmutató számítása során figyelembe nem vett költségek meghatározását és azok összegét. A felperesi hivatkozással ellentétben az Üsz. V.5. és V.7. pontjának érvénytelensége közérdekű perben nem került megállapításra, és e szerződési feltételek érvénytelenségének megállapítására a felperes a jelen eljárásban nem terjesztett elő kérelmet. Mindennek azonban nincs jelentősége, mert ha az alperes a szerződésben és az annak részét képező üzletszabályzatban, valamint hirdetményben meg nem határozott költséget számít fel, az nem érinti a szerződés érvényességét, hanem a felek közötti elszámolásra tartozó kérdés. Az a felperesi hivatkozás, hogy a THM nem valós, annak kifejezésre juttatása, hogy a teljes hiteldíjmutató nem az ügylet tényleges terheit mutatja. Ez azonban nem eredményezi a szerződés semmisségét, hanem akarati hiba miatt (1959-es Ptk. 210. § (1) és (4) bekezdés) a szerződés megtámadására adhat alapot. A felperes azonban erre alapítottnak a szerződést nem támadta meg. Ezen kívül közömbös, hogy esetleg a DH1 törvény 3. § (1) bekezdése alapján semmisnek minősülő árfolyamrész is szerepel a THM-ben, hiszen ezt az érvénytelenségi okot a jogalkotó a DH törvények megalkotásával rendezte, az alperes a szerződés megkötésére visszamenő hatállyal köteles volt elszámolni az árfolyamrészrel a felperes javára, és miután a törvényi elszámolás megtörtént, az e miatti érvénytelenségi ok kiküszöbölődött.

#### **Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya**

A felperes a fellebbezésében változatlanul hivatkozott arra, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozóan az alperestől tájékoztatást nem kapott, emiatt a szerződés egésze érvénytelen. A 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

A szerződéskötés időpontjában hatályos Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az

ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztőrészletekre gyakorolt hatását. Tény, hogy a perbeli esetben ilyen külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült. Ez azonban a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglaltak megsértésére - és ezáltal az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdésére - alapítottan nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. A következőes bírói gyakorlat szerint a más jogágak (pénzügyi, közigazgatási jogi) kötelező szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, vagy pedig a törvény értelmezéséből, az összes körülményből nyilvánvaló módon megállapítható, hogy a külön jogszabály - egyéb más jogági szankciók mellett - a szerződés érvényességét nem kívánja megengedni (BDT2006. 1450, BDT2009. 2004). A pénzügyi jog körébe tartozó Hpt. hivatkozott rendelkezése azonban a kockázatfeltáró nyilatkozat elmaradásához nem fűzte a semmisség jogkövetkezményét.

Mindebből következően az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást nem feltétlenül kell tartalmaznia külön kockázatfeltáró nyilatkozatnak, az szerepelhet a szerződésben is, kifejezett tájékoztatás hiányában pedig a szerződés rendelkezései, illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat, illetve hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. A peradatok alapján azonban jelen ügyben ez nem állapítható meg. A kölcsönszerződés részét képező üzletszabályzat V.6. pontja szerint a felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Ezentúl a szerződés egyéb rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a forintban feltüntetett havi törlesztőrészletek összege változhat a futamidő során. Az üzletszabályzat I.17., I.22., I.24. és I.25.b. pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, illetőleg hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (17. pont), a mértékadó árfolyam (24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25.b. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A kamatváltozás II. üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza, amire a „kamatváltozás II.” szövegrész után zárójelben szereplő „árfolyamváltozás” kifejezés is utal. E rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az üzletszabályzat I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat. Az Üsz. I.6. pontjának a normál deviza konstrukció fogalmát meghatározó rendelkezése ugyancsak kifejezésre juttatja, hogy az árfolyamváltozást a lízingbevevőnek a hirdetmény szerint meg kell fizetnie.

Lényeges emellett, hogy a felperes a szerződéskötéskor választhatott, a fix vagy a normál devizakonstrukció szerint kéri az árfolyam-különbözet elszámolását. A felperes élt ezzel a választási lehetőséggel, az egyedi szerződésben a normál konstrukciót jelölte be. Ahhoz viszont, hogy a két lehetőség között választani tudjon, tisztában kellett lennie a kettő közötti különbséggel, és ebből adódóan magának a deviza alapú konstrukciónak a lényegével, valamint az abban rejlő kockázattal.

A fogyasztót is terhelő együttműködési kötelezettségből eredően a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeire is tekintettel a kölcsönbevevőtől is minimálisan elvárható, hogy a nagy összegű, hosszútávra szóló pénzügyi ügylet jellegéhez, a vállalt kötelezettség mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt (BDT2013. 2889), tanulmányozza át a szerződést, szükség esetén az egyes általa nem érthető rendelkezésekről tájékoztatást kérjen (6/2013. PJE). Ha a felperes kellő figyelmességgel és körültekintéssel elolvasta volna az egyedi szerződést és az üzletszabályzatot, úgy az előzőekben megjelölt szerződési rendelkezések alapján fel kellett volna ismernie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek.

Nincs peradat arra vonatkozóan, hogy a felperes a deviza árfolyamra, annak változására vonatkozóan a szerződéskötés során további tájékoztatást kért, ami arra utalt volna, hogy az alperes által nyújtott tájékoztatás nem volt számára érthető. Ha pedig az mégsem volt egyértelmű számára, úgy az átlagos fogyasztótól elvárható, körültekintő eljárás az lett volna, ha tájékozódik a nem érthető szerződési feltételekről. Ennek hiányában a vonatkozó rendelkezések, így az Üsz.V.6. pontja tisztességtelensége nem állapítható meg.

Az elsőfokú bíróság - a fent részletezettek szerint - a 2/2014 Polgári jogegységi határozatban foglalt iránymutatás helyes alkalmazásával állapította meg, hogy a szerződés rendelkezései alapján az általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára felismerhető volt, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

### **Az ügyleti kamatban való megállapodás hiánya.**

Nem vitás tény, hogy a perbeli szerződésben - a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában előírtak ellenére - nem került feltüntetésre a kölcsön ügyleti kamatának éves %-os értéke. Nincs jelentősége annak, hogy ebből a hiányosságból fakadó érvénytelenségi ok a szerződés egészének semmisségét, vagy csupán annak részleges érvénytelenségét eredményezi. Mivel az érvénytelenség oka egy hiányosság, nyilvánvalóan nem alkalmazható az érvénytelenségnek az a legalapvetőbb jogkövetkezménye, hogy az érvénytelen szerződéshez (szerződési feltételhez) joghatás nem fűződik, arra jogosultságot, vagy követelést alapítani nem lehet. A kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányából eredő érvénytelenség esetén az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában meghatározott „további” jogkövetkezményei alkalmazhatók, ennek megfelelően - a DH2 tv. hatálya alá tartozó szerződések, így a perbeli kölcsönszerződés esetében - a körülményektől függően sor kerülhet a szerződés hatályossá, vagy érvényessé nyilvánítására (DH2 tv. 37. § (1) bekezdés).

Lényeges, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása során a kereseti kérelemhez kötöttség nem érvényesül, a bíróság szabadon dönt abban, hogy a lehetséges jogkövetkezmények közül melyiket alkalmazza. Mérlegelésének, a jogkövetkezmények közötti választás lehetőségének egy korlátja van: nem alkalmazhat olyan jogkövetkezményt, amely ellen valamennyi fél tiltakozik (1/2010. (VI.29.) PK vélemény 7. pont). A választás során valamennyi körülményt mérlegelve kell

döntenie az adott esetben szóba jöhető és leginkább célravezető jogkövetkezmény alkalmazása mellett, döntése során nem részesítheti előnyben sem az egyik, sem a másik fél érdekeit az ellenérdekű fél érdekeivel szemben.

Az 1959-es Ptk. 237. §-a az érvénytelenség jogkövetkezményei körében egyenértékű lehetőségnek tekinti az eredeti állapot helyreállítását és a szerződés érvényessé nyilvánítását, és csak ezek alkalmazhatatlansága esetén kerülhet sor a szerződés határozathozatalig történő hatályossá nyilvánítására (1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pont). Jelen esetben - a fentebb indokoltak szerint - az eredeti állapot helyreállítása kizárt, az 1959-es Ptk. 237. §-a, az 1/2010 PK vélemény 5. pontja és a 6/2013 Polgári jogegységi határozat 4. pontja értelmében prioritást élvező érvényessé nyilvánításnak viszont nem volt akadálya. Annak megítélésénél ugyanis, hogy az érvénytelenség oka kiküszöbölhető-e, azt kell vizsgálni, van-e mód az érvénytelenség okozta érdeksérelem elhárítására. A perbeli esetben - a fent részletezettek szerint - a kölcsönszerződés érvénytelensége egyetlen okból, az ügyleti kamatláb szerződésben való feltüntetésének a hiánya miatt volt megállapítható. Ez a hiányosság a felperesnek tényleges érdeksérelmet nem okozott, hiszen a szerződés konkrét összegben megjelölte az általa fizetendő havi törlesztések összegét, az ezen felüli fizetési kötelezettségét pedig az induló ügyleti kamat mértéke nem érintette. A tényleges felperesi érdeksérelem hiányára utal, hogy a kamat megjelölését maga a felperes sem tarthatta lényegesnek, hiszen ellenkező esetben nyilván kérte volna annak szerződésben való feltüntetését, azt azonban maga sem állította, hogy lett volna ilyen igénye. Ennek megfelelően az ítéletábra lehetőséget látott arra, hogy az induló ügyleti kamatláb meghatározásával, mint az érvénytelenséget eredményező hiányosság pótlásával a szerződést érvényessé nyilvánítsa.

Abban egyetért a felperessel, hogy a szerződés adatai és rendelkezései alapján nem állapítható meg, hogy a felek a szerződéskötéskor milyen induló ügyleti kamatlábban állapodtak meg, az Üsz. IV.4. pontjában szereplő kétismeretlenes egyenlet alapján ugyanis annak kiszámításához egy átlagos matematikai ismeretekkel rendelkező fogyasztó tudása nem elegendő. Utal ugyanakkor arra, hogy a Kúria a perbelivel meggyező tartalmú szerződési feltételeket úgy ítélte meg, hogy azok alapján az induló ügyleti kamatláb kiszámítható, és a kapott eredménynek megfelelő kamatmértékkel a szerződés érvényessé nyilvánítható (Gfv.VII.30.150/2016/10.). Emellett az ítéletábra - az elsőfokú bíróság álláspontjával megegyezően - meghatározó jelentőséget tulajdonított a DH2 tv. alapján elvégzett törvényi elszámolásnak, az elsőfokú bíróság e körben kifejtett érveit azonban kiegészíti és pontosítja az alábbiak szerint.

A fogyasztó a pénzügyi intézmény által készített - az ügyleti kamatláb meghatározására is kiterjedő - elszámolás felülvizsgálatát a DH2 tv. 18-28. §-aiban meghatározott módon, határidőn belül és eljárások keretében vitathatta. Ha ezzel a lehetőséggel nem élt, a DH2 tv. 18. § (5) bekezdése értelmében úgy tekintendő, hogy az elszámolás során figyelembe vett adatokat - köztük a részletes elszámolásban megjelölt induló ügyleti kamatlábat - és az elszámolás eredményét nem kívánja vitatni, azaz azokat ráutaló magatartással elfogadta (1959-es Ptk. 216. § (1) bekezdés), ezért az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, és az a továbbiakban nem vitatható. Ez egyben azt is jelenti, hogy az induló kamatláb felülvizsgált elszámolás során történő meghatározásával az érvénytelenség oka elhárult és ezáltal a szerződés „érvényessé vált” (konvalidálódott - 1/2010. (VI. 29.) PK vélemény 5. pont), s miután a felülvizsgált elszámolásra az „érvényessé vált szerződési tartalomnak megfelelően” került sor, az érvénytelenség anyagi jogi jogkövetkezményeinek levonása teljes körűen - a továbbiakban nem vitatható módon - megtörtént, attól utóbb a bíróság sem térhet el. Mindebből következően az ügyleti kamat éves százalékos értéke megjelölésének hiánya miatti érvénytelenség jogkövetkezményének levonására irányuló kereset elbírálása során az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában illetve a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésében megjelölt



jogkövetkezményei közötti választás lehetősége arra korlátozódik, hogy a bíróság érvényessé nyilvánítsa a szerződést azzal, hogy az érvénytelenség okának kiküszöbölése körében lényegében csupán rögzíti annak eredményét, ahogy maguk a felek orvosolták a szerződés hibáját.

Az előbb részletezettékből kiindulva abban helyes az elsőfokú bíróság megállapítása, hogy az induló ügyleti kamatláb hiánya miatti érvénytelenség oka elhárult, a szerződés konvalidálódott. Az ítéletábla ugyanakkor nem osztja az elsőfokú bíróság jogi álláspontját a tekintetben, hogy a felperesnek emiatt nincs keresetőségi joga. A jelen jogvita elbírálására irányadó 1959-es Ptk. ugyanis - szemben a 2013. évi V. törvény 6:111. §-ában foglaltakkal - nem ismeri az „érvényessé válás” jogintézményét. Az 1959-es Ptk. hatálya alá tartozó szerződéseknél az érvénytelenség jogkövetkezményeként a törvény 237. § (1) és (2) bekezdése értelmében a bíróság három lehetőség közül választhat: elrendeli az eredeti állapot helyreállítását, a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá, vagy - ha az érvénytelenség oka megszüntethető - érvényessé nyilvánítja. A bírói gyakorlat a 1959-es Ptk. hatálya alá tartozó szerződések esetében az „érvényessé válás” (konvalidálódás) eseteit - vagyis amikor az érvénytelenség oka magától hárul el, vagy azt a felek maguk hárítják el - az érvényessé nyilvánítás esetkörébe vonja (1/2010 PK vélemény 5. pont). Ebből következően a konvalidáció önmagában nem teszi szükségtelenné, hogy a bíróság jogalakító döntése rendelkezzen a szerződés érvényessé nyilvánításáról, mint az érvénytelenség adott esetben alkalmazandó jogkövetkezményéről. Ezért keresetőségi jog hiányára utalással nem utasítható el az érvénytelen szerződés jogkövetkezményének alkalmazására irányuló kereset azon az alapon, hogy az érvénytelenség oka a felek szerződés hibáját orvosló megállapodása folytán megszűnt.

A fentiekből következően bár jelen ügyben a felek - a fentiekben levezetett módon - orvosolták a szerződés hibáját, ez - jogszabályi háttér hiányában - nem zárta el a felperestől annak a lehetőségét, hogy ennek kimondását keresettel érvényesítse.

Lényeges a fentiekén túl, hogy a DH2 tv. 18. § (1) bekezdése anélkül tette lehetővé a fogyasztó számára a pénzügyi intézmény által részére megküldött elszámolás vitatását, hogy e tekintetben bármiféle korlátot írt volna elő, következésképpen a fogyasztó panasszal élhetett mind az elszámolás alapjául vett adatok - köztük a részletes törvényi elszámolásban feltüntetett induló ügyleti kamatláb -, mind az elszámolás eredménye tekintetében.

A perbeli kölcsönszerződés fentiek szerinti felülvizsgált elszámolása nem vitásan megtörtént, annak során az alperes - a periratokhoz csatolt részletes elszámolás adatait tartalmazó okiratból megállapíthatóan - az éves induló ügyleti kamatlábat 17,65 %-ban határozta meg. A felperes az elszámolással szemben a törvényben biztosított jogorvoslatot nem merítette ki, ezt a kamatmértéket - a fent részletezettek szerint - ráutaló magatartással elfogadta, így ennek az ügyleti kamatlábnak a bíróság általi megjelölésével pótolható a szerződés érvénytelenségéhez vezető hiányosság, és ily módon a szerződés érvényessé nyilvánítható.

Arra helytállóan hivatkozott a felperes a másodfokú eljárás során, hogy - amint az a Kúria devizahiteles pereket tárgyaló bíráinak 2016. november 28. napján tartott értekezletéről kiadott Feljegyzésében is rögzítésre került - a DH1 és a DH2 törvények a hatályuk alá tartozó kölcsönszerződések hibáit kizárólag az árfolyamrésre és az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelensége miatti semmisséget érintően orvosolták. Nincs tehát akadálya annak, hogy a szerződés érvényessége a felülvizsgált elszámolás megtörténtét követően is vitatható legyen, azaz a fél kérheti a szerződés érvénytelenségének megállapítását és az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazását a DH1 és a DH2 tv-nyel nem érintett szerződési rendelkezések tekintetében, így a kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányára, és az

árfolyam-különbözet viselésére vonatkozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségére hivatkozással is. Ennek nem mond ellent az, hogy az elsőfokú bíróság - az ítéletábra fentebb kifejtett álláspontjával egyezően - akként foglalt állást, hogy a perbeli szerződés érvénytelenségét eredményező hiányosság az induló ügyleti kamatlábnak a DH2 törvény rendelkezései szerinti felülvizsgált elszámolás során a felek általi meghatározásával elhárult. A perbeli szerződés kamatot érintő konvalidációja ugyanis - a fent részletezettek szerint - nem a DH1 vagy a DH2 törvény rendelkezése folytán következett be, hanem a peres felek megegyezése alapján, amely megegyezésen túl az érvénytelenségi ok kiküszöböléséhez szükség volt a szerződés bíróság általi érvényessé nyilvánítására is.

A kifejtettek alapján nem volt akadálya annak, hogy a felülvizsgált elszámolás keretében megállapított kamatmérték meghatározásával a bíróság a szerződést érvényessé nyilvánítsa.

A felperes fellebbezésének egyéb hivatkozásaira utalva az ítéletábra megjegyzi, a fentiekben kifejtettek alapján téves a felperesnek az a fellebbezési érvelése, miszerint az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásából nem lehet megállapítani, hogy az induló ügyleti kamat tekintetében miként foglalt állást. Az elsőfokú bíróság álláspontja egyértelmű volt abban, hogy az ügyleti kamat induló százalékos értékére a felülvizsgált elszámolás erre vonatkozó adata az irányadó. Ugyanakkor azon - az ítéletábrától eltérő - jogi álláspontja miatt nem nyilvánította érvényessé a szerződést e kamat alkalmazásával, mert szerinte a felperesnek már nincs védelemre szoruló anyagi joga arra tekintettel, hogy a szerződés a törvényi elszámolásban szereplő adatokkal - így az abban szereplő induló ügyleti kamattal - vált érvényessé.

A felperes hivatkozása, nevezetesen, hogy a felhívott MNB rendeletekre (58/2014. és 16/2015.) figyelemmel lenne megállapítható, miszerint a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja megkerülésére irányul, nem értelmezhető. A megjelölt MNB rendeletek a szerződéskötés időpontját követően léptek hatályba (2014. és 2015. év), így fogalmilag kizárt, hogy az abban foglaltakat a szerződéskötéskor figyelembe lehetett volna venni.

Alaptalan az a felperesi hivatkozás is, hogy a szerződés az 1959-es Ptk. 217. § (1) bekezdése alapján semmis, mert nem felel meg a 218. § (1) bekezdésében írtaknak az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének hiányában. Nem vitás, hogy a perbeli szerződés a Hpt. 77. § (2) bekezdése alapján írásbeli alakhoz kötött. Az 1959-es Ptk. 218. § (1) bekezdése szerint, ha jogszabály, vagy megállapodás írásbeli alakot rendel, legalább a szerződés lényeges tartalmát írásba kell foglalni. Visszterhes szerződések esetén lényeges tartalmi elem a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás meghatározása. Kölcsönszerződésnél - az 1959-es Ptk. 523. § (1) bekezdése szerint - a hitelező által nyújtott szolgáltatás a szerződésben meghatározott összeg rendelkezésre bocsátása, az adóst terhelő ellenszolgáltatás pedig a kölcsön összegének szerződés szerinti visszafizetése. Ennek megfelelően a kölcsönszerződés lényeges tartalmi eleme a folyósítandó kölcsön összege, másrészt az adós visszafizetési kötelezettsége. Ez utóbbi meghatározásának egyik lehetséges módja az által teljesítendő törlesztőrészek számának, összegének és esedékességének megjelölése. Ezt a felek szerződése rögzíti, következésképp a szerződés írásba foglaltaknak tekintendő.

Miután - a fentiek szerint - a szerződés érvénytelensége kizárólag az ügyleti kamatláb szerződésben való feltüntetésének elmaradása miatt volt megállapítható, tekintetbe véve továbbá, hogy ezen érvénytelenségi ok kiküszöbölése a felek közötti elszámolást nem érintette, az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el a felperes szerződés érvénytelenségére alapított, s ebből adódóan már jogalapját tekintve megalapozatlan marasztalási igényét.

## **Perköltség**

Az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárás pertárgyértékét helyesen határozta meg, az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatására tekintettel azonban módosult a peres felek pernyertességes-pervesztessége aránya. A felperes a pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét a szerződés érvénytelenségére alapította azzal, hogy az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezménye a szerződés hatályossá nyilvánítása, amelynek keretében elvégzendő elszámolás eredményeként a túlfizetése 4 025 649 Ft, így ez az összeg tekinthető az elsőfokú eljárás perértékének. A felperes keresetében több érvénytelenségi okra alapította igényét, amelyek közül kizárólag az ügyleti kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiánya miatt állapítható meg a szerződés érvénytelensége, míg az egyéb érvénytelenségi okokra a felperes alaptalanul hivatkozott, ezért a pernyertesség-pervesztesség aránya 80-20 %-ban határozható meg az alperesre kedvezőbben. Erre tekintettel a fenti pertárgyérték és a felperes abszolút pervesztessége (60 %) alapulvételével az általa az alperes javára fizetendő elsőfokú perköltség összege kis kerekítéssel 150 000 Ft-ban határozható meg a 32/2003 (VIII. 22. ) IM r. 3. § (2) bekezdés a) pontja és 4/A. §-a alapján, ezért az ítélet tábla a felperest terhelő elsőfokú perköltség összegét leszállította. A peres felek az elsőfokú eljárási illeték viselésére is a fenti arányban kötelesek (80-20 %), ezért az ítélet tábla a fenti pertárgyérték alapján feljegyzett eljárási illetéket a peres felek között megosztotta, és az elsőfokú ítéletnek ezt a rendelkezését ugyancsak módosította (Pp. 81. § (1) bekezdés, 1990. évi XCIII. tv. (Itv.) 42. § (1) bekezdés, 73. § (4) bekezdés, 6/1986. (VI.26.) IM rendelet (Kmr.) 13. § (2) bekezdés).

A kifejtettekre tekintettel az ítélet táblában az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta.

A fellebbezési eljárás során a felperes már csupán 100 000 Ft megfizetésére kérte kötelezni az alperest az általa helyesnek ítélt elszámolás eredményeként, ezért fellebbezése sikertelenségére tekintettel e pertárgyérték alapulvételével a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az alperes fellebbezési eljárás során felmerült, és az ítélet tábla által a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján megállapított perköltség viselésére, amelyen felül köteles megfizetni a fellebbezési eljárási illeték összegét is (Pp. 78. § (1) bekezdés, Itv. 46. § (1) bekezdés, 73. § (4) bekezdés, Kmr. 13. § (2) bekezdés).

Szeged, 2017. március 22.

Dr. Szeghő Katalin sk.  
a tanács elnöke

. Lengyel Nóra sk.  
előadó bíró

Dr. Tóth Gabriella sk.  
táblabíró